

Lucas 15:1-10, 1 Timotheüs 1:12-17

Rotterdam, 14 mei 2023

Zusters en broeders,

Zoeken en vinden, daar gaat het vanmorgen over in de lezing uit Lucas en over gevonden worden door God schrijft Paulus. Zoekt en gij zult vinden, roep ik regelmatig om mezelf toe te spreken, als ik weer eens mijn sleutels kwijt ben en eigenlijk al in de auto moet zitten om naar Rotterdam te gaan. Iedereen raakt wel eens zoiets kwijt, je sleutels, je bankpasje of je leesbril. Het zoeken en vinden waar Lucas over spreekt, lijkt van dezelfde categorie te zijn, één schaap van de 100 of één munt van 10 munten, en het wordt met de nodige overdrijving door Jezus beschreven. Voor de goede hoorder gaat het in de gelijkenissen over zoeken, wanneer je jezelf kwijtraakt of je geloof verloren hebt. Over blijven zoeken en gevonden worden. Het gaat over de enorme vreugde wanneer gevonden wordt. Reden om een feestje te vieren!

Het schaap dat was afgedwaald, een vrouw die één van haar munten van haar bruidsschat, die ze altijd in haar hoofddoek meedroeg, is verloren en een zoon die zich van zijn thuis losmaakte en zijn eigen weg ging. Al deze beelden zijn heel herkenbaar voor de mensen die rondom Jezus zitten en naar zijn woorden luisteren. Hij beschrijft hun levensgevoel. Het schaap lijkt afgedwaald en gewond waardoor het niet met de kudde meekan en op de schouders moest worden gedragen. Je ziet het dagelijks om je heen gebeuren, hoe de kudde maar voort rent, terwijl een aantal mensen niet meer meekan, omdat ze pijn uit hun jeugd meedragen en hun levenslust verliezen. De munt is verloren, onopgemerkt eruit gevallen, bijna zoals mensen in onze samenleving ineens niet meer bestaan omdat ze nergens bij horen. Al die mensen zaten met gespitste oren en vol verlangen te luisteren naar Jezus.

Lucas schrijft in zijn evangelie over de manier waarop mensen met elkaar om gaan, bijvoorbeeld hoe ze zich gedragen wanneer ze ergens te gast zijn of gastheer zijn, wat iets vertelt over hoe veel mensen in het leven staan. Op dezelfde manier laat Jezus in zijn leven en woorden zien hoe God met de mensen omgaat. In het hoofdstuk voorafgaand aan de lezing van vanmorgen, beschrijft Jezus het koninkrijk van God als een feestmaal waar de uitnodigingen zich steeds verder uitstrekken dan de oorspronkelijke gastenlijst: tot de

armen, de kreupelen en de blinden. In het verlengde hiervan eindigen alle drie de gelijkenissen, de laatste is die van de verloren zoon, met feesten.

Essentieel voor het begrijpen van de gelijkenissen is de situatie waar Lucas Jezus laat spreken! Het is op een moment dat tollenaars en zondaars om Jezus heen zaten en vol overgave naar hem zaten te luisteren terwijl de religieuze leiders, de kenners van de Thora op een afstandje misprijzend stonden toe te kijken. Ook voor hen vertelt Jezus deze parabel, omdat zij staan te meesmuilen om het in hun ogen onverwachte en onverdiende geluk dat deze mensen, uitschot in hun wereld, overvalt. In hun opvattingen is het onmogelijk dat mensen buiten het geloof ook goed en oprecht kunnen leven. Zij zijn bij voorbaat al verloren voor God en daarom zondaars.

Jezus wil met zijn gelijkenissen de mensen laten ervaren wie God is. God ontfermt zich over iedereen die verloren geraakt is en blijft je zoeken tot je gevonden bent. Dat raakt aan het diepste menselijk verlangen om gezien en gekend te worden. Heb je dat wel eens meegemaakt? Dat je als kind met verstopperijtje spelen je zo goed verstoppt hebt dat je niet gevonden wordt? En dat, als je dan tevoorschijn komt, de anderen allang tikkertje aan het spelen zijn en je niet eens gemist hebben. Zo kan je je opeens helemaal verloren voelen. God is niet als die andere kinderen: God laat je niet achter in een hoekje want Hij geeft onvoorwaardelijk om mensen. God is eerder als een hand in de rug, bemoedigend en tegelijk op afstand.

Laten we proberen ons in te leven in die eerste gelijkenis. Stel nu dat een van onze leden honderd schapen heeft waarvan er één verloren is geraakt, laat hij of zij dan de 99 andere in de woestijn achter om naar het verdwaalde dier op zoek te gaan tot het gevonden is? We zijn geneigd om deze overbekende vraag hevig knikkend te beantwoorden met: jaha! Want we kennen het verhaal al! Wees eens eerlijk, is dit wel het oprechte antwoord dat je zou geven als je de situatie goed bekijkt? Stel je jezelf eens voor als schaapherder en je mist één schaap, laat je dan die 99 anderen achter, nota bene in de woestijn, om dat ene schaap te zoeken en koste wat kost te vinden? Zijn in termen van risicomanagement de risico's niet veel te groot om die 99 anderen alleen te laten. Nog los van de barre omstandigheden in de woestijn, denk eens aan allerlei dieren die de schapen kunnen bedreigen. Daarnaast is het de vraag of het niet verstandiger is om gewoon je verlies te nemen en met de 99 andere schapen verder te trekken.

We willen zo graag een oprecht gelovig mens zijn, gelovig zijn en mens zijn, dat we meteen 'Ja, natuurlijk!' roepen wanneer Jezus ons deze gelijkenis voor zou leggen. Natuurlijk gaan we op zoek naar dat ene schaap, want wij willen ook gezocht worden. Is de praktijk niet weerbarstiger? Hoeveel zijn we bereid om te gaan? Misschien zijn we diep in ons hart wel jaloers op dat ene schaap. Of we verwijten het verloren schaap dat ie beter had moeten opletten en bij de kudde had moeten blijven? Doet die zoektocht naar dat ene schaap onze zekerheden niet wankelen, wie telt mee en wie niet? Moeten wij nu opnieuw onze eigen overtuigingen en levensopvatting onder de loep nemen en op zoek gaan naar betekenis? Wanneer de vanzelfsprekendheid waarmee wij onze omgeving in ons op nemen aan het wankelen wordt gebracht.

Want dat is de andere kant aan het verhaal. Wat doet het met je wanneer alle energie en aandacht naar een ander gaat, die er in jouw ogen een potje van gemaakt heeft. Jezus spreekt tegen, wat Lucas de zondaars noemt, en ook tegen Farizeeën en schriftgeleerden die daar commentaar op leveren. Blijkbaar voelen zondaars zich aangetrokken tot Jezus, terwijl de religieuze leiders hardop klagen dat Jezus met zondaars omgaat en zelfs zijn eten met hen deelt. Wat is er aan de hand met Jezus dat de dingen die hij doet zulke verschillende reacties oproept? Jezus maakt geen onderscheid met wie hij aan tafel zit en vertelt zijn gelijkenissen aan iedereen die het horen wil, en je moet dan zelf een conclusie trekken uit het verhaal. Jezus sluit zijn eerste gelijkenis af met de opmerking: 'zo zal er in de hemel meer vreugde zijn over een zondaar die tot inkeer komt dan over negen en negentig rechtvaardigen die geen inkeer nodig hebben.' Geen woord over dat het schaap een beetje dom geweest is en nooit had moeten afdwalen. En hij laat de vrouw haar burens en vriendinnen uitnodigen voor een feestje omdat ze haar muntje teruggevonden heeft.

Toch gaat het Lucas niet om het verschil tussen twee verschillende soorten mensen: tollenaars en zondaars versus Farizeeën en schriftgeleerden. Jezus zet niet aan tot een wij tegen zij ... Hij prijst het gedrag van zondaars niet, noch van de brave gelovigen. Elders beschrijft Lucas zondaars als mensen die alleen letten op wat in hun eigen belang is. Zo stonden de tollenaars bekend als corrupt, collaborateurs met de Romeinen. Het gaat hier om twee verschillende soorten reacties op Jezus en op God. De zogenoemde zondaars komen tot inzicht over hun gedrag wanneer ze beseffen dat ze verloren zijn en laten zich door Jezus uitnodigen om hun leven anders in te richten. Daarentegen hoeven de rechtvaardigen zich niet te bekeren, of hun manier van doen te veranderen, omdat ze niet denken dat ze verloren zijn. Ze denken God niet nodig te hebben om gevonden te worden, zij zijn al gerechtvaardigd in hun eigen ogen of in de ogen van anderen.

Er zijn theorieën die zeggen dat achter iedere irritatie een verlangen zit. Je zou je dan kunnen afvragen welk verlangen achter die irritatie van de Schriftgeleerden zit? Deze mensen worden door Jezus niet op hun daden aangesproken of veroordeeld en mogen ogenschijnlijk zomaar mee doen met God, terwijl zij zich nauwgezet aan alle regels van de wet houden. Zou het kunnen dat de brave gelovigen, diep in hun hart bang zijn om er niet bij te mogen horen, om uit de groep gegooid te worden? Kennen wij niet allemaal wel die angst, al is die soms diep weggestopt? Wat gebeurt er als je daar naar op zoek gaat?

Het gaat vanmorgen over die twee kernwoorden, zoeken en vinden. Hoe zoeken wij? Het gaat mij erom die vraag te betrekken op de grote vragen van het leven, op de wereld van geloof en levensovertuiging, niet zozeer op de verloren sleutels. Hoe urgent dat soms kan zijn. Hoe zoek je antwoorden op de grote levensvragen? En waar vind je ze? En, als je een antwoord gevonden hebt, draagt dat ook niet een zeker gevaar in zich, dat je dan overtuigd bent dat alle vragen van het leven daarmee zijn opgelost en dat dit de maat is waarmee je iedereen gaat meten? Is het niet veel meer zo, dat het zoeken naar een antwoord op dat soort vragen, altijd doorgaat. Net zo goed als wij er steeds naar verlangen om gevonden en gezien en gekend te worden.

'Achter iedere deur die ik open doe, doe jij een andere deur weer dicht.
En zo blijf je verborgen, nooit wordt er meer dan een tip van de sluier opgelicht ...'

Een regel uit een lied van Boudewijn de Groot, waarmee hij aangeeft dat we het nooit helemaal kunnen weten. Dat kan je ontmoedigen en doen opgeven. Dan is het goed om terug te keren naar de gelijkenissen, dan valt des te meer de hartstocht op waarmee wordt gezocht. Door die vrouw met haar verloren muntje en ook door die herder met zijn 99 trouwe schapen. Die 99 redden zich wel. Hij moet dat ene schaap zoeken. Met een verbetenheid en een beslistheid en een doorzettingsvermogen en een wilskracht en nog veel meer. Zoeken tot je erbij neervalt. Ja, het gaat om het vinden en het gaat om de vreugde, maar misschien gaat het nog wel meer over het zoeken. Tomeloos en onvermoeibaar. Als je het zoeken opgeeft, geef je alles op.

In de hemel wordt er feest gevierd, als één zondaar zich bekeert. Als één schaap gevonden wordt. Eentje maar! Dat is al genoeg voor uitzonderlijke vreugde. God telt alle mensen, één voor één, en wij horen daarbij. Is dat niet wonderlijk?

AMEN